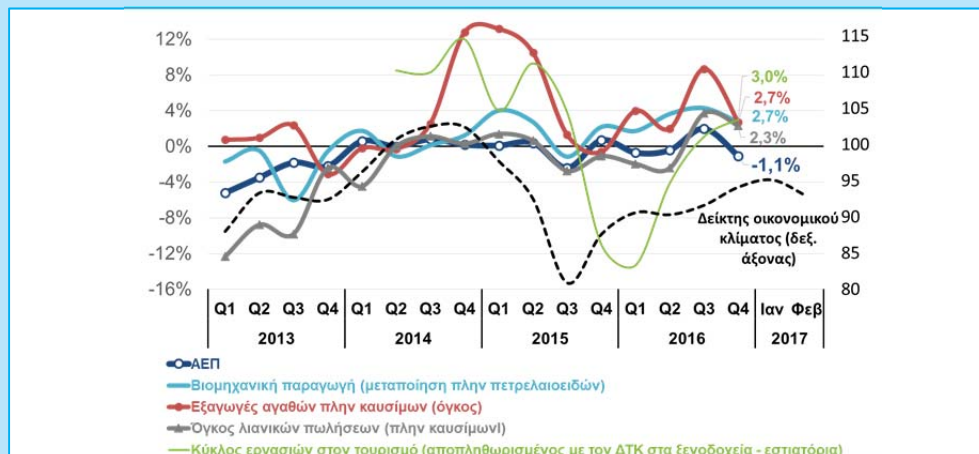

Η Ευρώπη υστερεί σε ανταγωνιστικότητα. Η Ελλάδα ακόμη περισσότερο.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Σε μια περίοδο που έχει ανοίξει επίσημα η συζήτηση για την Ευρώπη των πολλών ταχυτήτων, η Business Europe, που εκπροσωπεί τον επιχειρηματικό κόσμο της Ευρώπης, στο [Βαρόμετρο Μεταρρυθμίσεων](#) που δημοσιοποιήθηκε πρόσφατα, παρουσιάζει τεκμηριωμένες προτάσεις για την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, σε σχέση με τις άλλες μεγάλες εθνικές οικονομίες του πλανήτη. Συμπερασματικά, οι Ευρωπαίοι επιχειρηματίες δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη της μεταποίησης, της ψηφιακής οικονομίας, των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας και των υπηρεσιών. Προωθούν τη μείωση της τιμής της ενέργειας, μέσω μείωσης των ενεργειακών φόρων και απελευθέρωσης της αγοράς, και την θέσπιση κινήτρων για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων, και ειδικότερα εκείνων που αφορούν σε Έρευνα και Ανάπτυξη, ως καθοριστικής σημασίας παρεμβάσεις για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ταυτόχρονα, αναζητούν προσφορότερους τρόπους χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, καθώς οι τράπεζες αντιμετωπίζουν υψηλές επισφάλειες, αλλά και αύξηση της απασχόλησης, κυρίως μέσω στοχευμένων μειώσεων στις εισφορές εργοδοτών/ εργαζομένων. Τέλος, θεωρούν επιβεβλημένη την αλλαγή του μείγματος δημοσιονομικής προσαρμογής, με αύξηση των δημοσίων επενδύσεων και των δημοσίων δαπανών σε πεδία με υψηλότερη οικονομική αποτελεσματικότητα όπως πχ Έρευνα και Ανάπτυξη, υγεία, παιδεία, μεταφορές, και τηλεπικοινωνίες, με αντίστοιχη μείωση της υπερφορολόγησης των επιχειρήσεων και της εργασίας. Στο ίδιο μήκος κύματος, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, σε εκδήλωση για την ευρωπαϊκή βιομηχανία ([EU Industry Day](#)), τόνισε την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, κάνοντας λόγο για κενό επενδύσεων €400 δισ. στην Ευρώπη, μέσω μιας στρατηγικής βασισμένης στην προώθηση νέων τεχνολογιών και την ανάπτυξη νέων βιο-υλικών, μετάλλων, πολυμερών και μεθόδων προηγμένης μεταποίησης, την καινοτομία και το υψηλών δεξιοτήτων ανθρώπινο δυναμικό. Η ατζέντα των μεταρρυθμίσεων δεν διαφέρει ουσιαστικά από τα μέτρα πολιτικής στα οποία δίνει προτεραιότητα και ο ΣΕΒ, που είναι μέλος της Business Europe. Η Ευρώπη θεωρεί συνεπώς ότι έχει ανάγκη σημαντικών μεταρρυθμίσεων για να γίνει ανταγωνιστικότερη, με την Ελλάδα να αμφισβητεί ακόμη τη σημασία των μεταρρυθμίσεων που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, διαθρωτικών αλλαγών και αποκρατικοποιήσεων. Η Ελλάδα έχει πολύ μεγαλύτερη απόσταση να καλύψει από την μέση ευρωπαϊκή χώρα, και συνεπώς απαιτείται επιτάχυνση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας. Στο πλαίσιο αυτό, οι ατέρμονες διαπραγματεύσεις με τους δανειστές καταστρέφουν το επιχειρηματικό κλίμα, καθυστερούν την επανεκκίνηση της οικονομίας, και, σε τελική ανάλυση, καθλώνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τη χώρα, στις χαμηλότερες ταχύτητες της Ευρώπης.
- Τελικά, η αβεβαιότητα όντως έχει επιπτώσεις, όπως καταδεικνύει η καθήλωση της ανάπτυξης το 2016. Η πτώση του ΑΕΠ στο δ' τρίμηνο του 2016 κατά -1,1% (εποχικώς διορθωμένα στοιχεία) σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2015, οφείλεται εν πολλοίς στη μεγάλη αύξηση των εισαγωγών και πτώση των επενδύσεων (και παγίων και αποθεμάτων), παρά τη διατήρηση των δεικτών οικονομικής δραστηριότητας σε αυξητική, αν και κατά τι μειωμένη σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2016, τροχιά. Η όξυνση της αβεβαιότητας στο δ' τρίμηνο του 2016 οφείλεται στην αναστάτωση που προκλήθηκε στην οικονομία από την ατελέσφορη διαπραγμάτευση με τους δανειστές, καθώς και την προσδοκώμενη μεγάλη αύξηση του φορολογικού βάρους το 2017. Η ματαίωση επενδυτικών σχεδίων προφανώς οδήγησε σε κάποια εξασθένηση της παραγωγής και αντίστοιχη μείωση των αποθεμάτων, ενώ αναμένεται να οδηγήσει και σε μείωση των εισαγωγών, εάν δεν ανατραπεί. Στο πλαίσιο αυτό, η μείωση του δείκτη οικονομικού κλίματος και η πτώση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης στις αρχές του 2017, δεν προοιωνίζονται καλό οικονομικό αποτέλεσμα για το α' τρίμηνο του 2017. Η ταχεία άρση των αβεβαιοτήτων προκύπτει ως επιτακτική ανάγκη για να επιβεβαιωθούν οι προβλέψεις για το 2017 και η ανάκαμψη να μην μείνει στα χαρτιά.

Θέλει ν' ανθίσει το δεντρί κι η πάχνη δεν τ' αφήνει!

Μεταβολή ΑΕΠ, βιομηχανικής παραγωγής, εξαγωγών, λιανικών πωλήσεων και κύκλου εργασιών στον τουρισμό & δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΛΣΤΑΤ, Δ' τρίμηνο 201, IOBE, Φεβ. 2017)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Damma
Συμμετοχών Α.Ε.

Η Business Europe σε αναζήτηση μεταρρυθμίσεων ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Οικονομίας

Πρόσφατα, δημοσιεύτηκε το Βαρόμετρο Μεταρρυθμίσεων από την Business Europe, την συνομοσπονδία των Ευρωπαϊκών επιχειρηματικών συνδέσμων, που μέλος της από την Ελλάδα είναι ο ΣΕΒ. Στη σημαντική αυτή έκθεση, οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής επιχειρηματικής κοινότητας καταγράφουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες της Ευρωπαϊκής οικονομίας, αξιολογούν τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που γίνονται σε διάφορες χώρες και προτείνουν δράσεις πολιτικής για την ενδυνάμωση της βιώσιμης μακροπρόθεσμα αναπτυξιακής διαδικασίας στην Ευρώπη, με στόχο την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά.

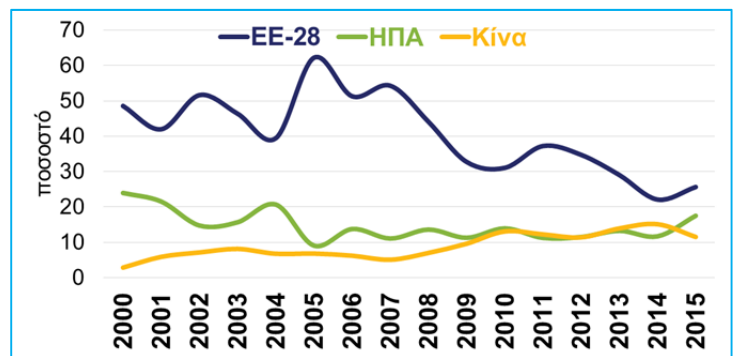
Η ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας υπολείπεται αυτής στις ΗΠΑ και, χωρίς περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, οι δυνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης στο μέλλον θα είναι χαμηλότεροι στην Ευρώπη απ' ό,τι στην Αμερική, με τις εισροές ξένων επενδύσεων στην Ευρώπη να εξασθενούν τα τελευταία χρόνια σε σχέση με τους ανταγωνιστές της.

Παράλληλα, σε εκδήλωση για την ευρωπαϊκή βιομηχανία ([EU Industry Day](#)), που πραγματοποιήθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2017, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ τόνισε την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, κάνοντας λόγο για επενδυτικό κενό ύψους €400 δισ. συνολικά στην Ευρώπη, για την κάλυψη του οποίου χρειάζεται να εφαρμοστεί μια στρατηγική για τη βιομηχανία, βασισμένη στην προώθηση νέων τεχνολογιών και την ανάπτυξη νέων βιο-υλικών, μετάλλων, πολυμερών και μεθόδων προηγμένης μεταποίησης, την καινοτομία και το υψηλών δεξιοτήτων ανθρώπινο δυναμικό. Στην κατεύθυνση

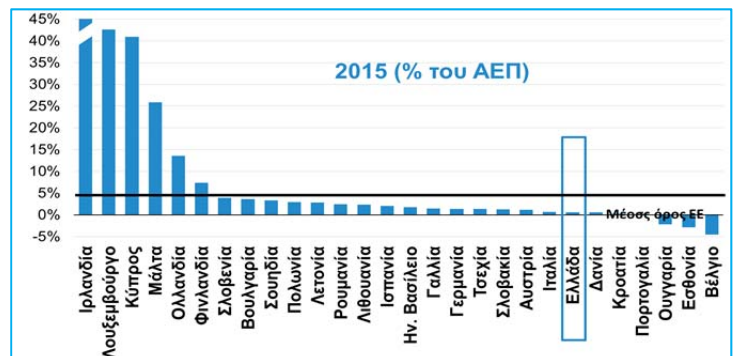
αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση στη σημασία της βιομηχανίας σε όλες τις πολιτικές τόνωσης της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, από το [Επενδυτικό σχέδιο Γιούνκερ](#) και το πρόγραμμα [Horizon 2020](#), στη [Στρατηγική για την Ενιαία Αγορά](#), την [Κυκλική Οικονομία](#) και την [Ψηφιοποίηση της Ευρωπαϊκής Βιομηχανίας](#).

Η ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας υπολείπεται αυτής στις ΗΠΑ και, χωρίς περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, οι δυνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης στο μέλλον θα είναι χαμηλότεροι στην Ευρώπη απ' ό,τι στην Αμερική, με τις εισροές ξένων επενδύσεων στην Ευρώπη να εξασθενούν τα τελευταία χρόνια σε σχέση με τους ανταγωνιστές της ([Δ01](#), [Δ02](#)). Έτσι, αφού διαπιστώνεται ότι το κόστος για τη σύσταση μιας εταιρείας είναι τριπλάσιο, και ο χρόνος που απαιτείται είναι διπλάσιος, στην Ευρώπη απ' ό,τι στην Αμερική ([Δ03](#)), καθώς και ότι οι τιμές ενέργειας για επιχειρήσεις

Δ01: Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) – μερίδιο καθαρών εισροών στις παγκόσμιες εισροές ΞΑΕ (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Map. 2017*)

Δ02: Καθαρές εισροές Ξένων Άμεσων Επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ (*Παγκόσμια Τράπεζα, World Development Indicators, 2015*)

είναι υπερδιπλάσιες στην Ευρώπη απ' ό,τι στην Αμερική (**Δ04**), η Business Europe προτείνει:

α) να επιταχυνθεί η δημιουργία ενιαίας αγοράς ιδίως όσον αφορά στην ψηφιακή οικονομία, τις τηλεπικοινωνίες, την ενέργεια και τις υπηρεσίες

β) να εξορθολογισθεί το ρυθμιστικό περιβάλλον σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, και να είναι καλύτερα σχεδιασμένο και στοχευμένο, και όχι γραφειοκρατικό

γ) να μειωθούν οι τιμές της ενέργειας, μέσω στοχευμένων μέτρων συμπίεσης φόρων και τελών επί των ενεργειακών προϊόντων, καθώς και μέσω της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, έτσι ώστε να μετριασθεί η διαφορά κόστους χρήσης της ενέργειας μεταξύ Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και των ανταγωνιστών τους και να προωθηθεί η ενεργειακή ασφάλεια και,

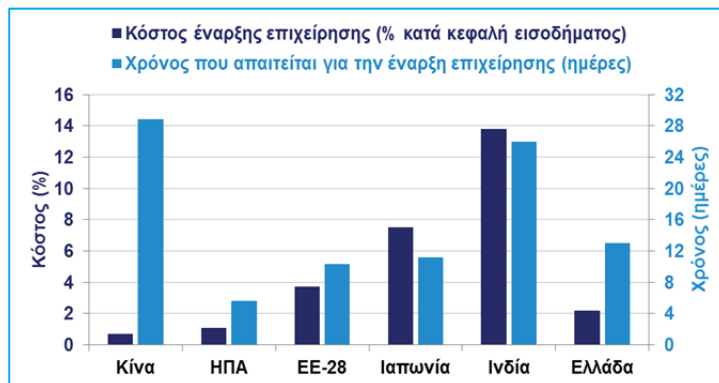
δ) να επεκταθούν οι Ευρωπαϊκές υποδομές μεταφορών και ενέργειας μέσω άρσης όλων των ρυθμιστικών, διοικητικών και τεχνικών εμποδίων, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η πρόσβαση των επιχειρήσεων σε ποιοτικές υποδομές.

Όσον αφορά στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στους τομείς της καινοτομίας και του ψηφιακού μετασχηματισμού της οικονομίας, διαπιστώνεται ότι η Ευρώπη:

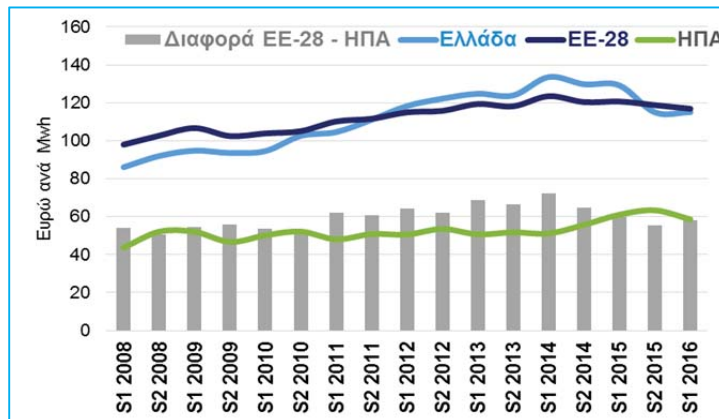
- υστερεί στις δαπάνες Ε&Α - Έρευνας και Ανάπτυξης (2% του ΑΕΠ στην Ευρώπη, 3.6% στην Ιαπωνία και 2.7% στις ΗΠΑ, **Δ05**)
- υστερεί στις επενδύσεις ευρυζωνικότητας κατά κεφαλήν (€90 στην Ευρώπη, €226 στην Ιαπωνία, €178 στις ΗΠΑ)
- υστερεί στις ασύρματες ευρυζωνικές παροχές (45% κάτω από την Ιαπωνία, 34% κάτω από τις ΗΠΑ), καθώς και στις ταχείες συνδέσεις μέσω οπτικών ινών (**Δ06**)
- υστερεί στις νέες αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας (στις ΗΠΑ οι αιτήσεις είναι τρεις φορές υψηλότερες απ' ό,τι στην Ευρώπη)

Δ03: Κόστος και χρόνος για την ίδρυση επιχείρησης (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Mar.*

2017 - Στοιχεία για την Ελλάδα: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων Παγκόσμιας τράπεζας, Doing Business 2017)

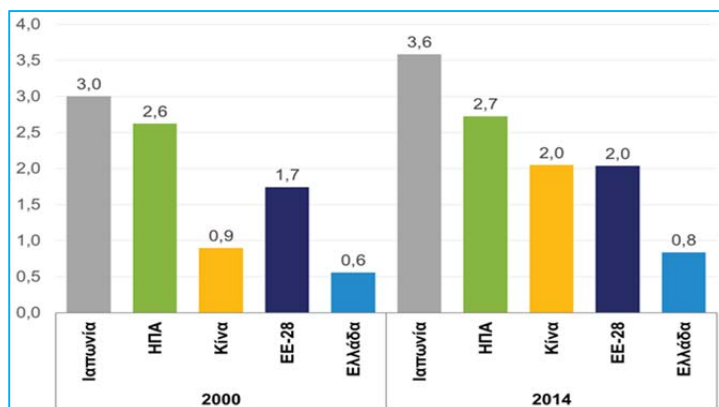

Δ04: Τιμή ηλεκτρικού ρεύματος για βιομηχανικούς καταναλωτές (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Mar. 2017 - Στοιχεία για την Ελλάδα: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων Eurostat, Α' 6μηνιο 2016*)

* Σημ.: Δεν υπολογίζονται οι εκπτώσεις που περιλαμβάνονται σε ειδικές εμπιστευτικές συμφωνίες, οι οποίες αποτελούν συχνή πρακτική.

Δ05: Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Mar. 2017 - Στοιχεία για την Ελλάδα: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων Eurostat, 2014*)

Έτσι, η Business Europe θεωρεί απαραίτητο:

α) να αυξηθούν οι επενδύσεις Ε&Α στο 3% του ΑΕΠ σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

β) να δοθούν κίνητρα για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων Ε&Α και τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων στη δημιουργία δικτύων και επιχειρηματικών συστάδων

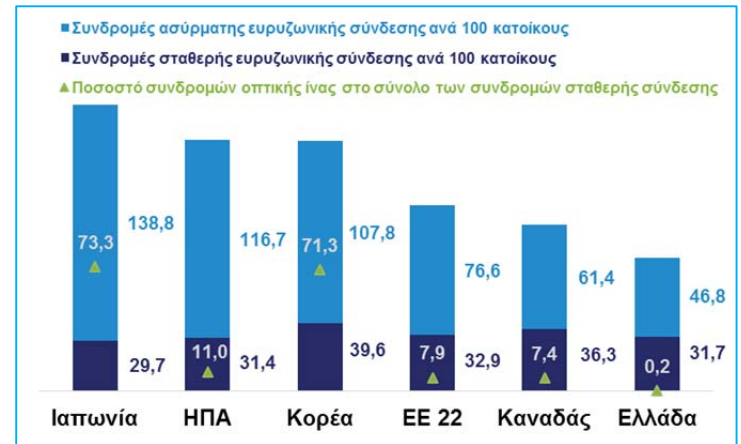
γ) να αρθούν όλα τα εμπόδια στο διασυνοριακό ηλεκτρονικό εμπόριο, να καταργηθούν μέτρα που επιβάλλουν τη διατήρηση πληροφοριών σε τοπικό επίπεδο, και, να αντιμετωπισθούν ζητήματα κατακερματισμού των αγορών όσον αφορά στην προστασία του καταναλωτή, την φορολογία και τους κανόνες που διέπουν τα πνευματικά δικαιώματα και την προστασία των δεδομένων

Μέρος του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος είναι και η πρόσβαση σε χρηματοδότηση με όρους χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Ήδη,

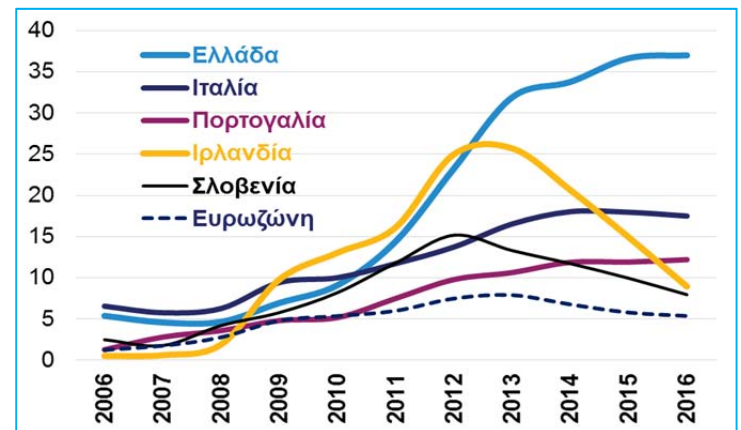
- η πιστωτική επέκταση στην Ευρώπη είναι ακόμη αρνητική και τα υπόλοιπα των δανείων σε χαμηλότερο επίπεδο εκείνου του 2012
- τα δάνεια σε καθυστέρηση στην Ευρωζώνη έχουν υπερδιπλασιασθεί σε 5% έναντι του επιπέδου πριν την κρίση (2%), δεσμεύοντας κεφάλαια που εάν απελευθερωνόντουσαν θα μπορούσαν να δώσουν ώθηση στην πιστωτική επέκταση κατά 2.5 π.μ. (**Δ07**)
- για κάθε €10 χρηματοδότησης μόνο τα €2 προέρχονται από τις κεφαλαιαγορές στην Ευρώπη, ενώ στις ΗΠΑ συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, και τέλος,
- η Ευρώπη έχει μερίδιο 12% στις παγκόσμιες αγορές κεφαλαίων υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τις ΗΠΑ είναι 55%.

Δ06: Συνδρομές σταθερής και ασύρματης ευρυζωνικής σύνδεσης και % συνδρομών σύνδεσης οπτικής ίνας στο σύνολο των συνδρομών σταθερής σύνδεσης ([BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Map.](#))

2017 - Στοιχεία για την Ελλάδα: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων Eurostat)

Δ07: Μη εξυπηρετούμενα δάνεια ως ποσοστό των συνολικών δανείων ([BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Map. 2017](#))

Να μειωθούν οι τιμές της ενέργειας, μέσω στοχευμένων μέτρων συμπίεσης φόρων και τελών επί των ενεργειακών προϊόντων, καθώς και μέσω της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, έτσι ώστε να μετριασθεί η διαφορά κόστους χρήσης της ενέργειας μεταξύ Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και των ανταγωνιστών τους και να προωθηθεί η ενεργειακή ασφάλεια.

Στο πλαίσιο αυτό, η Business Europe προτείνει:

α) την λήψη μέτρων, στο πλαίσιο της δημιουργίας της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Ένωσης Κεφαλαιαγορών, για την

ανάπτυξη συμπληρωματικών, προς την τραπεζική, μορφών χρηματοδότησης ώστε να αντισταθμιστεί η επίπτωση της συνεχιζόμενης απομόχλευσης των τραπεζών στην πρόσβαση των επιχειρήσεων, και ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, σε κεφάλαια.

β) την εκλογίκευση των κανόνων που διασφαλίζουν την χρηματοοικονομική σταθερότητα ώστε να μην αντιστρατεύονται την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων.

γ) τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού συστήματος προστασίας των καταθέσεων, στο πλαίσιο ενίσχυσης ενός ενιαίου συστήματος αναδιάρθρωσης τραπεζών και παρακολούθησης της ποιότητας του ενεργητικού τους.

δ) την ταχεία αντιμετώπιση των δανείων σε καθυστέρηση με τρόπο που να αυξάνει τις χορηγήσεις και να διατηρεί την χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Στον τομέα της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης των εργαζομένων, παρατηρείται ότι η κινητικότητα της εργασίας στη Ευρώπη είναι πολύ χαμηλότερη απ' ό,τι στις ΗΠΑ (π.χ. το 2012, μόνο το 0.2% του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού μετακόμισε σε κάποια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ στις ΗΠΑ το 2.7% του εργατικού δυναμικού μετακόμισε σε άλλη πολιτεία):

- η διαφορά μεταξύ του τι πληρώνει ο εργοδότης και τι βάζει στην τσέπη ένας χαμηλόμισθος εργαζόμενος στην Ευρώπη είναι 30% και 20% υψηλότερη απ' ό,τι στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία αντιστοίχως
- η μέση βαθμολογία PISA δεκαπεντάχρονων μαθητών στις επιστήμες, τα μαθηματικά και την ανάγνωση στην Ευρώπη είναι πολύ χαμηλότερη εκείνης στην Ιαπωνία, τον Καναδά και την Κορέα

Στην βάση αυτών των παρατηρήσεων, η Business Europe προωθεί:

α) μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας που να στοχεύουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, κυρίως για τους νέους

β) τον εξορθολογισμό του ρυθμιστικού περιβάλλοντος στην αγορά εργασίας ώστε να γίνει πιο απλό, ευέλικτο και σαφές

γ) τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους μέσω στοχευμένων μειώσεων στις εργοδοτικές εισφορές

δ) την αντιμετώπιση των ελλείψεων σε εργασιακές εξειδικεύσεις μέσω καλύτερης στόχευσης του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Απαιτούνται πολλοί περισσότεροι απόφοιτοι θετικής κατεύθυνσης (επιστήμες, τεχνολογία, μηχανολόγοι και μαθηματικοί) καθώς και άτομα με εκπαίδευση σε ψηφιακές τεχνολογίες, και,

ε) την παραμονή στην εργασία για μακρύτερο χρονικό διάστημα ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, καθώς και την ένταξη των νόμιμων μεταναστών στο εργατικό δυναμικό.

Απαιτούνται πολλοί περισσότεροι απόφοιτοι θετικής κατεύθυνσης (επιστήμες, τεχνολογία, μηχανολόγοι και μαθηματικοί) καθώς και άτομα με εκπαίδευσης σε ψηφιακές τεχνολογίες.

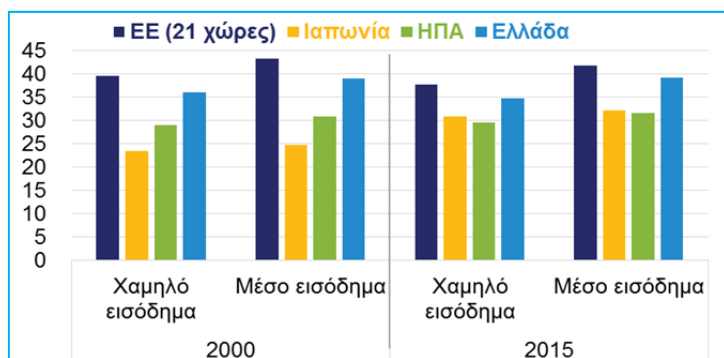
Στον τομέα της φορολογίας και των δημοσίων οικονομικών, η Business Europe σημειώνει ότι:

- το επίπεδο δημοσίου χρέους στην ΕΕ-28 διαμορφώνεται σε 86% του ΑΕΠ (με το επιθυμητό κατά Maastricht σε 60%)

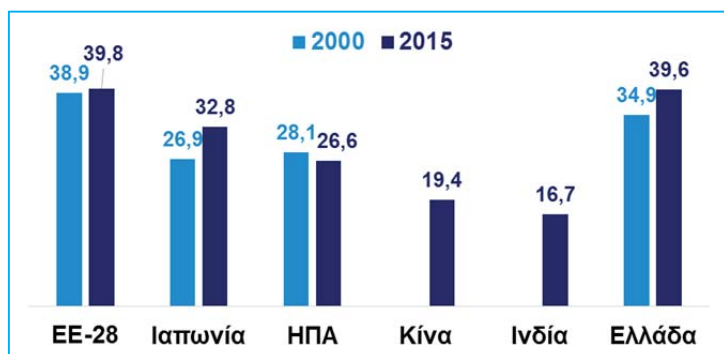

- για την αντιμετώπιση της χρηματοοικονομικής κρίσης οι δημόσιες δαπάνες αρχικά διογκώθηκαν και, για την επαναφορά των δημοσιονομικών ελλειμμάτων σε κανονικότερα επίπεδα, το φορολογικό βάρος αυξήθηκε υπερβολικά μεταξύ 2011 και 2013, ενώ από το 2014 και μετά, ξαναδόθηκε έμφαση σε μειώσεις δαπανών
- το φορολογικό βάρος σήμερα στην Ευρώπη είναι 50% υψηλότερο απ' ό,τι στις ΗΠΑ και 20% υψηλότερο απ' ό,τι στην Ιαπωνία (**Δ08**, **Δ09**)

Δ08: Φορολογική επιβάρυνση ατόμων με χαμηλό εισόδημα και με μέσο εισόδημα (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Μαρ. 2017 - Στοιχεία για την Ελλάδα: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων ΟΟΣΑ*)

Δ09: Συνολική φορολογική επιβάρυνση ως ποσοστό του ΑΕΠ (συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εισφορών) (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Μαρ. 2017 - Στοιχεία για την Ελλάδα: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων AMECO*)

Στο πλαίσιο αυτό, οι συστάσεις πολιτικής περιλαμβάνουν:

α) την αλλαγή του μείγματος δημοσιονομικής προσαρμογής προς την κατεύθυνση μείωσης των μη παραγωγικών δαπανών και τόνωσης των δημοσίων

και ιδιωτικών επενδύσεων, με παράλληλη μείωση της υπερφορολόγησης

β) την προσήλωση στους στόχους του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για την μακροχρόνια αποκλιμάκωση του δημοσίου χρέους σε πιο βιώσιμα επίπεδα, με ευελιξία όσον αφορά στην αντιμετώπιση ελλειμμάτων που οφείλονται στην αύξηση των επενδύσεων και δαπανών που ενισχύουν την ανάπτυξη, καθώς και την αναγνώριση του γεγονότος ότι τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων εμφανίζονται στο μέλλον ενώ το κόστος στην παρούσα περίοδο

γ) την μείωση του φορολογικού βάρους στην εργασία και το κεφάλαιο, με ιδιαίτερη έμφαση στην μείωση των φόρων που επηρεάζουν την ανάληψη επενδυτικής δραστηριότητας καθώς ασκούν αρνητικές επιδράσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση, και, τέλος,

δ) την απλοποίηση των φορολογικών συστημάτων ώστε να γίνουν πιο διαφανή και φιλικά προς τους φορολογούμενους

Αξιολογώντας, τέλος, η Business Europe τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στα διάφορα κράτη που εκπροσωπούνται στον οργανισμό, διαπιστώνει τα εξής:

- η υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών θα μπορούσε να αυξήσει την παραγωγή στην Ευρωζώνη πάνω από 6% μέχρι το 2025, μειώνοντας κατά 50% τη διαφορά στο κατά κεφαλήν εισόδημα με τις ΗΠΑ μέχρι το 2030
- οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο, αν και προς την σωστή κατεύθυνση (**Δ10**), καταγράφουν अपαράδεκτα χαμηλό επίπεδο υλοποίησης (17%)
- οι μελλοντικές προτεραιότητές για μεταρρυθμίσεις δεν διαφέρουν από εκείνες του παρελθόντος, δηλαδή μείωση του φορολογικού βάρους και βελτιώσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον
- η στήριξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο

κινητοποίησης από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η ενίσχυση των σχημάτων πολλών ταχυτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σημαίνει πρακτικά ότι οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες θα αυξήσουν ακόμη περισσότερο την απόστασή τους από τις υπόλοιπες και φυσικά την Ελλάδα, υιοθετώντας μέτρα πολιτικής όπως τα προαναφερόμενα. Είναι επιτακτικό για την χώρα μας, αν δεν θέλει να μείνει στην τελευταία ταχύτητα, να εφαρμόσει αυτές τις πολιτικές. Η Πολιτεία και οι Θεσμοί οφείλουν να αποδείξουν ότι ενδιαφέρονται έμπρακτα και ειλικρινά και όχι μόνο θεωρητικά για την ανάπτυξη. Ας αξιολογήσουν λοιπόν σοβαρά τα αναπτυξιακά μέτρα που καλούνται να λάβουν οι υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. για να τα ενσωματώσουν και στο Ελληνικό πρόγραμμα χωρίς δεύτερη σκέψη.

Η υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών θα μπορούσε να αυξήσει την παραγωγή στην Ευρωζώνη πάνω από 6% μέχρι το 2025, μειώνοντας κατά 50% τη διαφορά στο κατά κεφαλήν εισόδημα με τις ΗΠΑ μέχρι το 2030.

Δ10: Αξιολόγηση μελών της **BUSINESSEUROPE** για το πόσο κατάλληλες είναι οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις της **ΕΕ** αναφορικά με τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων (*BusinessEurope, Reform Barometer Spring 2017, Mar. 2017*)

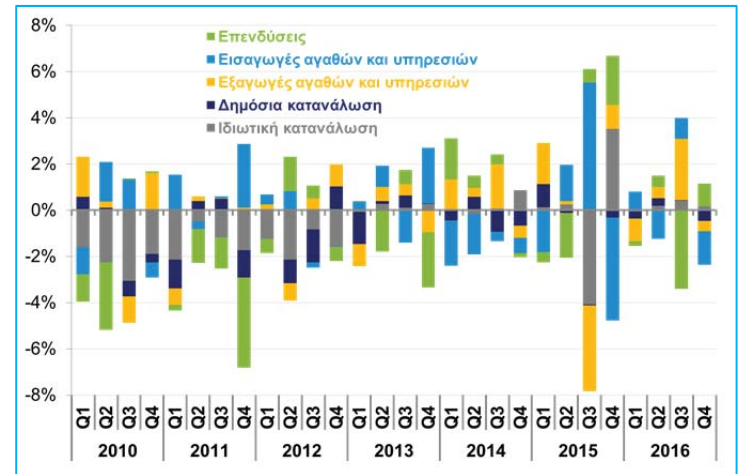

Οικονομικές εξελίξεις

ΑΕΠ: Η πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στο δ' τρίμηνο του 2016 (-1,2%), σε σχέση με το γ' τρίμηνο (+0,6%), με εποχικώς διορθωμένα στοιχεία, οφείλεται σε κάμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης (+0,2% έναντι 0,6%), των επενδύσεων παγίων (+0,1% έναντι +1,8%), των εξαγωγών (-1,4% έναντι +9,1%), και, παράλληλα, τόνωσης των εισαγωγών (+4,5% έναντι -2,8%). Στο συνολικό ρυθμό συρρίκνωσης του ΑΕΠ κατά -1,2% συνέβαλε η ιδιωτική κατανάλωση κατά +0,2 π.μ., η δημόσια κατανάλωση κατά -0,5 π.μ., οι επενδύσεις με +1 π.μ. (καθ' ολοκληρίαν λόγω των μεταβολών των αποθεμάτων και των στατιστικών διαφορών), με τις επενδύσεις παγίων να συμβάλλουν κατά 0 π.μ., οι εξαγωγές κατά -0,4 π.μ. και οι εισαγωγές κατά -1,4 π.μ. (**Δ11**).

Οι εξελίξεις αυτές από την πλευρά της παραγωγής αποτυπώνονται στην αποκλιμάκωση της μεταποιητικής παραγωγής (+2,7% στο δ' τρίμηνο από +4,3% στο γ' τρίμηνο), του όγκου των εξαγωγών αγαθών χωρίς καύσιμα (σε +2,7% από +8,7%) και του όγκου των λιανικών πωλήσεων (σε +2,3% από +3,7%), με τον όγκο των τουριστικών υπηρεσιών αντίθετα να ενισχύεται (σε +3% από +1,1%, διάγραμμα πρώτης σελίδας). Δηλαδή, παρά την όποια αποκλιμάκωση, η πραγματική οικονομία εξακολουθεί να επεκτείνεται και στο δ' τρίμηνο του 2016 με αρκετά ικανοποιητικούς ρυθμούς. Η πτώση του ΑΕΠ στο δ' τρίμηνο κατά -1,1% σε σχέση με πέρυσι (με εποχικώς διορθωμένα στοιχεία) είναι, πάντως, πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι δικαιολογεί η καλή πορεία της παραγωγής και, κυρίως, οφείλεται στη μεγάλη αύξηση των εισαγωγών και τη μείωση των επενδύσεων που αφαίρεσαν 1 π.μ. και 2,1 π.μ. αντιστοίχως από το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας στο δ' τρίμηνο του 2016, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι, κατά -1,1% παρά την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά +1,1% και των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά +5,7%, οφείλεται, κυρίως, στη μείωση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά -13,8%, την αύξηση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά +3%, καθώς και την πτώση της δημόσιας κατανάλωσης κατά -2% (**Δ12**).

Δ11: Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ σε τριμηνιαία βάση (ΕΛΣΤΑΤ, Δ' 3μηνο 2016, εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

Δ12: Μεταβολή βασικών συνιστωσών ΑΕΠ (ΕΛΣΤΑΤ, Δ' 3μηνο 2016, εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

	2016 (σύνολο έτους)	2016	
		Q3	Q4
ΑΕΠ	0,0%	2,0%	-1,1%
Τελική καταναλωτική δαπάνη	0,6%	4,0%	0,6%
Ιδιωτική κατανάλωση	1,4%	6,1%	1,1%
Δημόσια κατανάλωση	-2,1%	-1,3%	-2,0%
Επενδύσεις*	-0,8%	-16,3%	-30,7%
Κατοικίες	-12,6%	-3,3%	-3,1%
Λοιπές κατασκευές	4,8%	13,4%	-16,3%
Μηχανολογικός εξοπλισμός**	5,6%	31,8%	-5,6%
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-2,0%	11,0%	5,7%
Εξαγωγές αγαθών	2,9%	8,3%	-2,2%
Εξαγωγές υπηρεσιών	-7,3%	14,4%	12,1%
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-0,4%	13,8%	3,0%
Εισαγωγές αγαθών	2,2%	10,5%	1,6%
Εισαγωγές υπηρεσιών	-11,5%	33,7%	8,6%

* περιλαμβάνεται η μεταβολή αποθεμάτων

** περιλαμβάνονται οπτικά συστήματα

Η μεγάλη πτώση των επενδύσεων και της μεταβολής των αποθεμάτων (των παγίων κατά -13,8%, και περιλαμβανομένων της μεταβολής των αποθεμάτων κατά -30,7%, με εποχικώς διορθωμένα στοιχεία), μπορεί να σχετίζεται με την αύξηση της αβεβαιότητας λόγω των ατελέσφορων διαπραγματεύσεων (έπρεπε να είχαν κλείσει αρχές Δεκεμβρίου 2016) και της καθήλωσης των προοπτικών για αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας το 2017, με δεδομένη την τεράστια αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης εφέτος σε σχέση με πέρυσι. Η ακύρωση κάποιων επενδυτικών σχεδίων λόγω της αβεβαιότητας προφανώς οδήγησε σε κάποια απομείωση της παραγωγής και αντίστοιχη μείωση των αποθεμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η μείωση του δείκτη οικονομικού

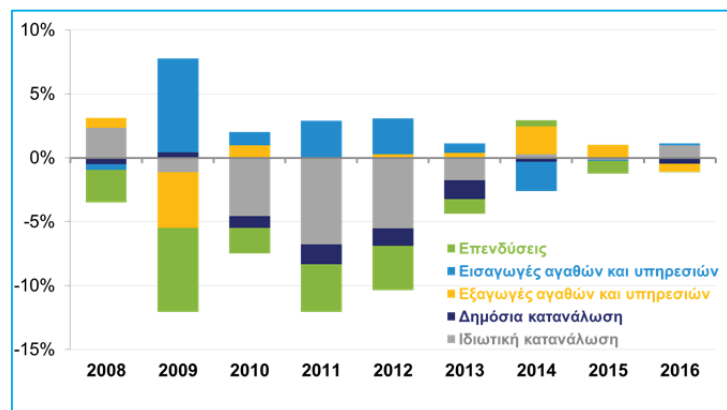

κλίματος και η πτώση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης δεν προοιωνίζονται καλό οικονομικό αποτέλεσμα για το α' τρίμηνο του 2017. Η ταχεία άρση των αβεβαιοτήτων προκύπτει ως επιτακτική ανάγκη για να επιβεβαιωθούν οι προβλέψεις για ανάκαμψη το 2017.

Για ολόκληρο το 2016, το ΑΕΠ παρέμεινε, πάντως, αμετάβλητο (**Δ12**). Η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά +1,4% που συμβάλλει στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά 1 π.μ., την ώρα που η δημόσια κατανάλωση (-2,1%) αφαιρεί 0,5 π.μ. (λόγω της αύξησης του πρωτογενούς πλεονάσματος), εξανεμίζεται επί της ουσίας από τη μείωση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά -2% που αφαιρεί 0,6 π.μ., ενώ η μείωση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά -0,4% συμβάλλει θετικά κατά 0,1 π.μ. (**Δ13**). Η μείωση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά -2% οφείλεται κυρίως στη μείωση κατά -7,3% των εσόδων από τις υπηρεσίες (τουρισμός, ναυτιλία, και λοιπές υπηρεσίες – ελληνικές κατασκευαστικές στο εξωτερικό), που σε μεγάλο βαθμό οφείλονται στη διακράτηση κεφαλαίων στο εξωτερικό λόγω των περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων, και, ως εκ τούτου απαιτείται προσοχή στην ερμηνεία των πραγματικών εξελίξεων, καθώς οι εξαγωγές αγαθών παρουσιάζουν αύξηση +2,9%.

Δ13: Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ σε ετήσια βάση
(ΕΛΣΤΑΤ, Δ' 3μηνο 2016, εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

Εκτέλεση προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης:

Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης τον Ιανουάριο του 2017 ανήλθε σε €1,4 δισ. (από €1,3 δισ. τον Ιανουάριο 2016), κυρίως ως αποτέλεσμα της

καλής θέσης του ισοζυγίου των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης. Η τελευταία είναι αποτέλεσμα τόσο των αυξημένων εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές (€1,78 δισ. έναντι €1,52 δισ. τον Ιανουάριο 2016, κυρίως από εισφορές που δεν έχουν καταταχθεί ακόμα σε εργαζόμενου ή εργοδότη και που σχετίζονται με τις πρόσφατες αλλαγές στη νομοθεσία) όσο και των μειωμένων δαπανών για κοινωνικές παροχές (€2,9 δισ. έναντι €3,17 δισ. τον Ιανουάριο 2016). Την ώρα που οι δαπάνες για συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων έχουν μεταφερθεί από τις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης και επιβαρύνουν πλέον τις δαπάνες για κοινωνικές παροχές των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, το άθροισμα των δαπανών κεντρικής κυβέρνησης και ΟΚΑ για συντάξεις τον Ιανουάριο του 2017 ανήλθε σε €2,5 δισ. έναντι €2,7 δισ. τον Ιανουάριο 2016, και η μείωση αυτή ερμηνεύει τη μείωση των δαπανών για κοινωνικές παροχές. Τα φορολογικά έσοδα, όπως έδειξε νωρίτερα και η εκτέλεση του τακτικού προϋπολογισμού, από εισόδημα φυσικών και νομικών προσώπων καθώς και από ΦΠΑ έχουν αύξηση σε σχέση με τον Ιανουάριο 2016, υποστηρίζοντας την συνολική δημοσιονομική επίδοση του προϋπολογισμού. Έτσι, συνολικά, τα έσοδα από φόρους ανήλθαν σε €3,76 δισ. (από €3,62 δισ τον Ιανουάριο 2016).

Τον Ιανουάριο 2017 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του δημοσίου προς την αγορά εμφάνισαν εκ νέου αύξηση, αν και παραμένουν σε επίπεδα αισθητά χαμηλότερα του 2015 και, κυρίως, του 2016 (**Δ14**). Έτσι, οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων ανήλθαν σε €1,21 δισ. (από €1,23 δισ. το Δεκέμβριο 2016) και οι ληξιπρόθεσμες οφειλές σε €3,6 δισ. (από €3,3 δισ. το Δεκέμβριο 2016), με τα τελευταία να αντανακλούν, σχεδόν σε όλο το σύνολο τους, την αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του ΕΟΠΥΥ και των νοσοκομείων και οι οποίες έχουν την προοπτική συμψηφισμού με το (υψηλό, και προβληματικό σύμφωνα με το σχετικό Special Report του ΣΕΒ) clawback που θα επιβαρύνει τις φαρμακευτικές εταιρείες.

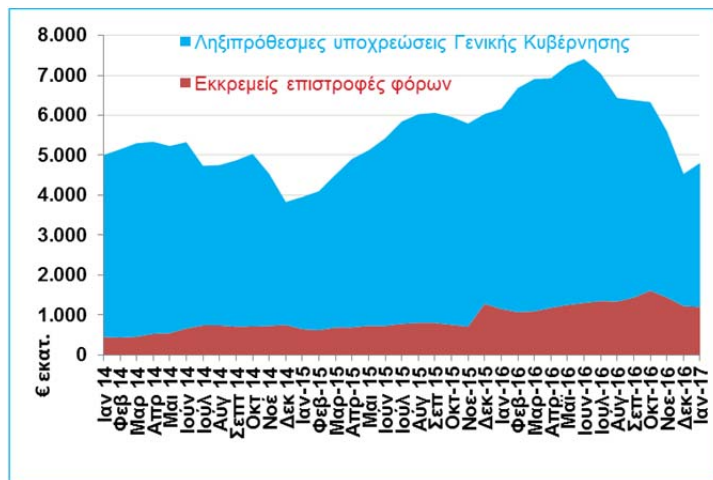
Συστάσεις και διαγραφές επιχειρήσεων:

Η πλήρης λειτουργία της νέας ιστοσελίδας του ΓΕΜΗ, με τη συμπλήρωση και των ιστορικών στοιχείων από τις αρχές του 2011 επιτρέπει την παρακολούθηση των

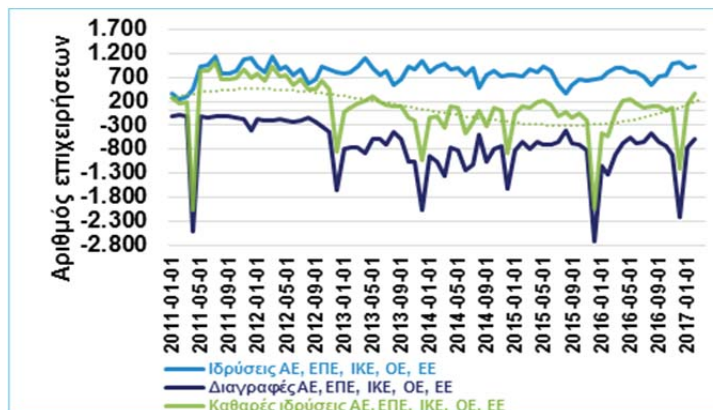

ιδρύσεων και διαγραφών επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια των περισσότερων ετών της κρίσης αλλά και για το δεύτερο μέρος του 2016. Συγκεκριμένα, η αδυναμία των καθαρών ιδρύσεων, ως αποτέλεσμα κυρίως των ενταντικών διαγραφών, επιχειρήσεων του δεύτερου εξαμήνου του 2016 φαίνεται να εξαλείφεται στις αρχές του 2017 (Δ15). Έτσι, στους δυο πρώτους μήνες του 2017, κατά το ΓΕΜΗ, ιδρύθηκαν σε καθαρή βάση 488 νέες ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ, ΟΕ και ΕΕ (αντί καθαρής μείωσης κατά -1.003 για αντίστοιχες επιχειρήσεις στους δυο πρώτους μήνες του 2016). Η βελτίωση αυτή του ισοζυγίου ιδρύσεων και διαγραφών είναι αποτέλεσμα του συνδυασμού της σημαντικής μείωσης των διαγραφών, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2016, και η οποία συμπλήρωσε τη σταδιακή ανάκαμψη νέων ιδρύσεων. Αυτή καταγράφεται παρά τη μείωση του αριθμού των νέων ΟΕ&ΕΕ αλλά και ΑΕ&ΕΠΕ, καθώς η σταθερή άνοδος των νέων ιδρύσεων ΙΚΕ, που αποτελεί την προτιμητέα νομική μορφή επιχείρησης για τους νέους επιχειρηματίες, υπερέκαλυψε τις απώλειες αυτές. Τέλος, παρά τη διαχρονική τάση υποχώρησης τα τελευταία δυο χρόνια, το ισοζύγιο καθαρών ιδρύσεων ατομικών επιχειρήσεων στους δυο πρώτους μήνες του 2017 ήταν αρνητικό (-1.297) αλλά η μείωση ήταν λιγότερη έντονη σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2016 (-1.709). Αυτή η βελτίωση πάντως δεν ανατρέπει το γεγονός ότι σε σύγκριση με την προ 2015 περίοδο οι ιδρύσεις νέων ατομικών επιχειρήσεων είναι σταθερά μειωμένες (19.036 το 2016 αντί 27.117 το 2014 και 21.807 το 2015), όπως και οι καθαρές ιδρύσεις (-4.239 το 2016 αντί 2.307 το 2014 και 4.667 το 2015).

Δ14: Ληξιπρόθεσμες οφειλές του δημοσίου προς την αγορά (Υπουργείο Οικονομικών, Ιαν. 2017)

Δ15: Συστάσεις και διαγραφές επιχειρήσεων (ΓΕΜΗ, Φεβ. 2017)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€435_{δισ.}
72% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€58_{δισ.}
44% συνόλου*

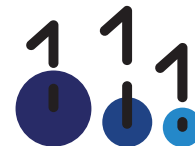
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€77_{δισ.}
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

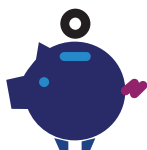
€2,4_{δισ.} **
44% κερδών***

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
220.000

ΜΙΣΘΟΙ
€4,6_{δισ.}

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2_{δισ.}

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,6_{δισ.}

*Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

